

Jedenáctá Mezinárodní olympiáda v lingvistice

Manchester (Velká Británie), 22.–26. července 2013

Úlohy soutěže jednotlivců

Nepřepisujte texty úloh. Řešte každou úlohu na zvláštním listu (nebo listech) papíru. Na každém listě napište číslo úlohy, číslo Vašeho místa a Vaše příjmení. Jenom v tomto případě může být garantováno přesné hodnocení Vaší práce.

Odovědi musí být odůvodněny. I naprosto správná odpověď bude ohodnocena nízkým počtem bodů, pokud nebude obsahovat odůvodnění.

Úloha č. 1 (20 bodů). Je dáno několik slov v jazyce yidiny a jejich odpovídající překlady do češtiny:

guda:ga	pes	gudagabi	jiný pes
bupa	žena	gaʒagimba:m	od bílého muže
wagu:ʒa	muž	bijʒi:ngu	pro sršně
muyubara	cizinec	bimbi:n	otce (<i>genitiv</i>)
gaʒagimba:gu	pro bílého muže	muʒam	matka
bamagimbal	bez člověka	bijʒi:nmu	od sršně
bama:gu	pro člověka	maʒu:rbi	jiná žába
bimbi:bi	jiný otec	bupagimbal	bez ženy
mularigu	pro zasvěcence	bajigalni	želvy (<i>genitiv</i>)
mularini	zasvěcence (<i>genitiv</i>)	judu:lumuʒay	s holubem
bupa:m	od ženy		

Symbol „:“ označuje délku předcházející samohlásky.

(a) Označte dlouhé samohlásky (jsou-li tam nějaké): **mugaʒumu** od rybářské sítě
waʒalgu pro bumerang

(b) Označte dlouhé samohlásky (jsou-li tam nějaké) a přeložte do češtiny:
baman, bupabi, maʒurmuʒay, muʒamni.

(c) Přeložte do jazyka yidiny:
cizince (*genitiv*), pro rybářskou síť, otec, od žáby,
bez muže, holuba (*genitiv*), želva, bez bumerangu.

⚠ Jazyk yidiny náleží do pama-nyunganské rodiny. Mluví jím asi 150 lidí v australském státě Queensland. **ʒ, ŋ, ɲ, ɽ** jsou souhlásky. —Božidar Božanov, Ivan Deržanski

Úloha č. 2 (20 bodů). Je dáno několik slov v tundrové jukagirštině a jejich odpovídající překlady do češtiny v náhodném pořadí:

ilennime, joqonnime, saancohoje, johudawur, ilenlegul, cireme, johul, aariinmøŋer, joqodile, møŋer, ciremennime, joqoncohoje, saadoŋoj, uoduo, oŋoj, aariinjohul, uodawur, joqol

výstřel, dřevěná bedna, nos, pták, jakutský nůž, krmivo pro jeleny,
taška, ústí pušky, kůň, nosní pouzdro, dřevěný dům, vnouče,
hrom, Jakut, kolébka, stádo jelenů, dřevěný nůž, hnízdo

- (a) Určete, jak k sobě položky správně patří.
(b) Slovo *ewce* znamená ‘špička, vrchol’. Přeložte do češtiny:

aarii, aariidoŋoj, ciremedawur, ile, johudewce, legul, saal, saannime, uo.

Dvě z těchto slov mají stejný význam jako dvě ze slov v zadání.

- (c) Slovo *cuo* znamená ‘železo’. Přeložte do jukagirštiny:

železný pták, chrápání, špička ostří nože, pytel na zásoby.

Pokud vám překlad nějakého slova bude činit potíže, vysvětlete proč.

⚠ Tundrová jukagirština je jazyk malého národa ze severovýchodní Sibiře. Mluví jím jen několik desítek většinou starších lidí, protože jej mnozí Jukagirové vyměnili za ruštinu nebo jazyky svých početnějších sousedů (například Jakutů), kteří často představují materiálně vyvinutější kulturu.

Nosní pouzdro je předmět, který slouží jako ochrana nosu před mrazem.

—Ivan Deržanski

Úloha č. 3 (20 bodů). Je dáno několik slov a slovních spojení v jazyce pirahã a zjednodušené transkripce jejich výslovnosti v běžné řeči:

<i>bagiai baabi</i>	ba.gia. ¹ baa.bi	špatný zloděj
<i>bahoigatoi</i>	ba.hoi.ga. ¹ toi	prase
<i>bahoigatoi baihiigi</i>	ba. ₂ hoi.ga.to.bai. ¹ hii.gi	pomalé prase
<i>giopai</i>	gio. ¹ pai	pes
<i>giopai hoigi</i>	gio.pa. ¹ hoi.gi	špinavý pes
<i>giopai sabi</i>	gio.pa. ¹ sa.bi	rozzlobený pes
<i>giopai xaibogi</i>	₂ gio.pa. ¹ ai.bo.gi	rychlý pes
<i>hixi</i>	hi. ¹ ?i	krysa
<i>hixi xitaixi</i>	hi.? ¹ ii.tai.? ¹ i	těžká krysa
<i>kagahoaogii toio</i>	ka.ga.ho.ao.gi.to. ¹ io	stará papája
<i>kagaihiai</i>	ka. ¹ gai.hi.ai	jaguár
<i>kagaihiai baagiso</i>	ka.gai. ₂ hia. ¹ baa.gi.so	mnoho jaguárů
<i>kagaihiai xaibogi</i>	ka.gai. ₂ hia. ¹ ai.bo.gi	rychlý jaguár
<i>kagihai</i>	ka.gi. ¹ hi	vosa
<i>kahai baihiigi</i>	ka. ₂ ha.bai. ¹ hii.gi	pomalý šíp
<i>kaibai xogiai</i>	kai. ¹ bao.gi.ai	velká opice
<i>kaoaibogi</i>	kao. ¹ ai.bo.gi	duch džungle
<i>kaoaibogi sabi</i>	kao.ai.bo.gi. ¹ sa.bi	rozzlobený duch džungle
<i>koxopa</i>	ko.? ¹ o. ¹ pa	žaludek
<i>piahaogixisoai</i>	pia.hao.gi.? ¹ i.so. ¹ ai.pi	banán na vaření
<i>poogaihiai</i>	poo. ¹ gai.hi.ai	banán
<i>tagasaga</i>	ta.ga. ¹ sa.ga	mačeta
<i>xabagi</i>	¹ ?a.ba.gi	tukan
<i>xabagi giisai</i>	?a.ba.gi.gii. ¹ sai	tento tukan
<i>xagai</i>	?a. ¹ gai	ohnutý
<i>xaogii</i>	¹ ?ao.gii	cizinka
<i>xibogi</i>	¹ ?i.bo.gi	mléko
<i>xiga</i>	¹ ?i.ga	tvrdý
<i>xiaapisi</i>	?ii. ¹ aa.pi.si	rukáv
<i>xisipoai</i>	?i.si.po. ¹ ai	křídlo
<i>xisitai xagai</i>	?i.si. ¹ taa.gai	ohnuté pero
<i>xisoobai</i>	?i. ¹ soo.bai	vydra
<i>xogiai</i>	?o.gi. ¹ ai	velký

tukan

Napište, jak se vyslovují níže uvedená slova a slovní spojení:

<i>xaaibi</i>	tenký	<i>bigi</i>	půda	<i>poogaihiai toio</i>	starý banán
<i>xaapisi</i>	paže	<i>kagahoaogii</i>	papája	<i>xabagi kapioxio</i>	jiný tukan
<i>xitiixisi</i>	ryba	<i>kaibai</i>	opice	<i>xabagi xogiai</i>	velký tukan
		<i>kapiigaiitoii</i>	tužka		

⚠ Jazykem pirahã mluví příslušníci izolovaného kmene Pirahã, žijícího na území státu Amazonas v Brazílii. Je jediným dosud nevyhmeleným členem jazykové rodiny mura.

[ʔ] je souhláska (tzv. ráz). [h] = h v anglickém slově *hat*. Symbol „.“ vyznačuje hranice slabik. Symbol „¹“ před slabikou označuje hlavní přízvuk. Symbol „₂“ před slabikou označuje vedlejší přízvuk (je-li tam nějaký).

—Artūrs Semeņuks

Úloha č. 4 (20 bodů). Je dáno několik vět v jazyce muna a jejich odpovídající překlady do češtiny:

1. *murihino andoandoke dofoni we molo.*
Žáci Opice lezou na horu.
2. *lambuku nakumodoho.*
Můj dům bude daleko.
3. *lambuhindo lagahi nofanaka.*
Domy mravenců jsou teplé.
4. *lagahino damumaa kaleino robhine.*
Jeho mravenci snědí ženin banán.
5. *a dhini nofumaa ndokehiku.*
Démon jí mé opice.
6. *robhinenno naghumoli lambuno adhiadhini.*
Jeho žena koupí Démonův dům.
7. *a kontuhi namanaka.*
Kameny budou teplé.
8. *a robhinehi dakumala we andoandoke.*
Ženy půjdou za Opicí.
9. *a murihi dosuli we lambuhi.*
Žáci se vrací k domům.
10. *lagahino muriku dokodoho.*
Mravenci mého žáka jsou daleko.
11. *adhiadhini nododo molondo.*
Démon krájí jejich horu.

(a) Přeložte do češtiny:

12. *andoandoke nogholi lagahiku.*
13. *a dhinini dasumuli we murindo robhinehi.*

(b) Přeložte do jazyka muna:

14. Mravenec vyleze na žákův kámen.
15. Mravenci jdou za Démonem.
16. Opice mých žen nakrájí moje banány.
17. Hory opice jsou daleko.

⚠ Jazyk muna náleží do austronéské rodiny. Mluví jím asi 300 000 lidí v Indonésii.

Podtrhnutá slova jsou jména postav z příběhů.

—Ksenija Gilarovová

Úloha č. 5 (20 bodů). V sérii pokusů provedených v roce 2010 na Univerzitě Carnegie Mellon (Pittsburgh, USA) vědci dobrovolníkům nejprve ukazovali anglická slova a zaznamenávali aktivitu v různých oblastech mozku. Následně byli dobrovolníci požádáni, aby si mysleli některá jiná slova z předem stanoveného seznamu z 60 slov, zatímco badatelé znovu monitorovali jejich mozkovou aktivitu. Pomocí údajů z předchozí části experimentu byli badatelé schopni poměrně úspěšně odhadnout, na která slova dobrovolníci mysleli.

Níže jsou uvedena údaje o úrovních aktivity ve čtyřech oblastech mozku v závislosti na tom, na které slovo dobrovolníci mysleli.

Slovo	Překlad	Oblast A	Oblast B	Oblast C	Oblast D
<i>airplane</i>	letadlo	vysoká	nízká	nízká	vysoká
<i>apartment</i>	byt	vysoká	nízká	nízká	vysoká
<i>arm</i>	paže	nízká	vysoká	nízká	nízká
<i>corn</i>	kukuřice	nízká	nízká	vysoká	nízká
<i>cup</i>	šálek	nízká	nízká	vysoká	nízká
<i>igloo</i>	iglú	vysoká	nízká	nízká	nízká
<i>key</i>	klíč	vysoká	vysoká	nízká	nízká
<i>lettuce</i>	salát	nízká	nízká	vysoká	vysoká
<i>screwdriver</i>	šroubovák	nízká	vysoká	nízká	vysoká

Stejné informace jsou níže napsány pro šest dalších slov, na něž dobrovolníci mysleli: *bed* ‘postel’, *butterfly* ‘motýl’, *cat* ‘kočka’, *cow* ‘kráva’, *refrigerator* ‘lednička’, *spoon* ‘lžice’.

Slovo	Oblast A	Oblast B	Oblast C	Oblast D
1	nízká	nízká	vysoká	vysoká
2	nízká	nízká	vysoká	nízká
3	vysoká	nízká	nízká	nízká
4	nízká	nízká	nízká	vysoká
5	nízká	vysoká	vysoká	nízká
6	nízká	nízká	nízká	nízká

Určete, jak k sobě položky správně patří.

—Boris Iomdin

Redakce: Světlana Burlaková, Todor Červenkov, Ivan Deržanski, Hugh Dobbs, Dmitrij Gerasimov, Ksenija Gil'arovová, Stanislav Gurevič (odp. red.), Gabrijela Hladniková, Boris Iomdin, Bruno L'Astorina, Li Džägju, Aleksejs Peguševs, Marija Rubinštejnová, Daniel Rucki, Rosina Savisaarová, Artūrs Semeņuks, Pavel Sofroniev.

Český text: David Lukeš, Irina Pinkhasiková.

Hodně štěstí!